

Proiectul național românesc în orizontul secolului 21: Reinterpretări și reevaluări la centenarul publicării lucrării „Istoria civilizației române moderne” de Eugen Lovinescu*

Acad. Ioan-Aurel Pop

Președintele Academiei Române

Scopul acestei adunări speciale este dat de faptul că astăzi vor fi anunțate patru evoluții de importanță națională care au în centru Academia Română:

1. Lansarea și parametrii generali ai inițiativei numite „Proiectul Național Românesc în Orizontul Secolului 21: Reinterpretări și Reevaluări la Centenarul *Istoriei Civilizației Române Moderne* de Eugen Lovinescu”.

2. Crearea la București a unui Centru Regional al Academiei Europene (*Academia Europaea Bucharest Regional Knowledge Hub*), entitate care urmează să funcționeze în coordonare cu Academia Română.

3. Organizarea în 2025, de către Academia Română în colaborare cu Academia Europeană, a unei mari Conferințe internaționale la București cu tema „Sincronism. Civilizația Occidentală, Modernizare și Globalizare în perspectiva Secolului 21”, prilejuită de Proiectul Lovinescu și lansarea Centrului Regional al Academiei Europene (*Academia Europaea Bucharest Regional Knowledge Hub*).

4. Organizarea în 2026 a Conferinței Anuale a Academiei Europene la București.

Am să încep cu anunțul privind lansarea și parametrii generali ai inițiativei numite „Proiectul Național Românesc în Orizontul Secolului 21: Reinterpretări și Reevaluări la Centenarul *Istoriei civilizației române moderne* de Eugen Lovinescu”.

Este vorba despre o dezbatere națională despre natura, evoluția și destinul proiectului național-statal-cultural român în noua lume a mileniului trei. *Istoria civilizației române moderne* de Eugen Lovinescu este o lucrare fundamentală a culturii române și un reper intelectual și ideologic. Publicată în 1924 (vol. 1) și 1925, ea dezvoltă o teorie și o analiză a fenomenului de sincronizare cu valorile culturale și modelele instituționale occidentale. Mai mult, în mod implicit, ea creează un cadru pentru o analiză comparativă și critică a influențelor și schimbărilor aduse de contactul cu civilizația occidentală – reacții, contrareacții, delimitări, sinteze, alternative și clivaje – oferind astfel posibilitatea dezvoltării unei perspective cuprinzătoare asupra evoluției culturale a proiectului național-statal-cultural român în secolele al XIX-lea și al XX-lea. Altfel spus, lucrarea oferă cadrul organizării, în jurul tezelor sale, a

* Alocuțiune susținută la dialogul-dezbateri „Proiectul național românesc în orizontul secolului 21: reinterpretări și reevaluări la centenarul publicării lucrării «Istoria civilizației române moderne» de Eugen Lovinescu” (8 mai 2024, Aula Academiei Române)

parametrilor întregii dezbateri naționale cu privire la proiectul și fenomenul național românesc, o dezbateri la care au contribuit major gânditori, precum Titu Maiorescu, Constantin Dobrogeanu-Gherea, Constantin Stere, Ștefan Zeletin, Mihail Manoilescu, Virgil Madgearu, Dimitrie Gusti etc.

La centenarul publicării acestei lucrări și în recunoașterea importanței temei și a ideilor avansate de Eugen Lovinescu, Academia Română, în parteneriat cu o parte dintre cele mai importante și relevante instituții culturale, academice și intelectuale naționale lansează un dialog-dezbateri la nivel național privind proiectul național-statal-cultural român în secolul al XXI-lea.

Luând ca reper tezele și ideile avansate de Lovinescu, precum și de întreaga pleiadă de gânditori români care s-au aplecat din unghiuri complementare sau opuse asupra fenomenelor discutate și teoretizate de acesta în influența sa lucrare, Academia Română și partenerii săi organizează o serie de evenimente publice în care mediul academic, intelectual și publicistic românesc este chemat să discute, evalueze, reconsidere, redefiniească și elaboreze marile teze și teme ale acestei perene dezbateri naționale. În discuție nu vor fi doar tezele și teoriile lui Eugen Lovinescu, ci și întregul set de teorii, perspective și abordări alternative sau complementare care au fost dezvoltate și discutate în sfera culturală, intelectuală și academică românească în ultimii o sută de ani.

Prin acest demers, inițiativa urmărește să aducă o contribuție dublă:

- (a) Pe de o parte, la relansarea și revigorarea demersurilor de cercetare și contribuție academică și intelectuală la înțelegerea istoriei, naturii și identității societății și statului românesc în lumea contemporană,

- (b) Pe de altă parte, proiectul își propune să contribuie în mod direct la modul în care discursul public și dezbateri publică în România abordează problemele majore cu care se confruntă din punct de vedere practic societatea română de azi și statul român contemporan, în noile circumstanțe istorice ale secolului 21.

Din punct de vedere operațional, proiectul presupune organizarea unei serii de proiecte și

evenimente publice în perioada 2024–2025. Aceste evenimente vor include prelegeri, mese rotunde, expoziții, reeditări și noi publicații, lansări de carte și prezentări de lucrări și dezbateri ale cercetătorilor, profesorilor, intelectualilor și publiciștilor din România și străinătate, axate pe un set de teme și un program de lucru care vor fi anunțate public pentru fiecare eveniment în parte. Evenimentele vor fi deschise publicului larg.

Inițiativa acestui demers, Academia Română, speră că acesta va contribui la consolidarea dialogului cultural și academic în România, oferind o platformă pentru diseminarea ideilor și promovarea discuțiilor critice și constructive, dincolo de clivajele doctrinare, ideologice sau politice.

Toate aceste evenimente, desfășurate pe durata unui an și jumătate (mai 2024-decembrie 2025), vor avea un moment de vârf în luna martie a anului 2025, când **la București se va desfășura o mare conferință internațională organizată în parteneriat cu Academia Europaea**: „Sincronism. Civilizația Occidentală, Modernizare și Globalizare în perspectiva Secolului 21”. Conferința va reuni importanți cercetători din țară și din străinătate și va avea ca temă centrală problema sincronismului, a relației dintre culturile naționale și cultura europeană în procesul modernizării, văzută ca preludiv pentru evoluțiile europene curente și dezbaterile privind natura și viitorul civilizației europene în secolul 21.

Conferința va fi o contribuție la relansarea și redefinirea dezbaterii naționale cu privire la cultura și civilizația română contemporană dar în același timp va fi și o contribuție la discuțiile și dezbaterile curente din Occident cu privire la cultura și civilizația europene în contextul noii lumi globale a mileniului 3.

Conferința din martie 2025 va fi însă asociată și cu un alt eveniment de o importanță majoră pentru lumea academică românească. Este vorba de o mare realizare a comunității academice, universitare și intelectuale românești, și anume **inaugurarea la București a unui Centru Regional al Academiei Europene – Academia Europaea Bucharest Regional Knowledge Hub**.

Noul centru, care este gândit ca o entitate ce urmează să funcționeze în coordonare cu Academia

Română, va asigura o racordare instituțională și o infrastructură pentru corelarea mai strânsă a comunităților academice și intelectuale românești cu cele europene. Mai mult, acest centru regional își asumă, în structura generală a specializărilor și competențelor comunității academice europene, un rol în dezbaterile contemporane din domeniul științelor socio-umaniste care vizează viitorul cultural, identitar și intelectual al spațiului european în noile circumstanțe ale mileniului al treilea, așa cum sunt ele determinate de globalizare și revoluția tehnologică.

În sfârșit, îmi face o deosebită plăcere să anunț că, în contextul evoluțiilor și evenimentelor mai sus prezentate, **România va avea onoarea de a organiza în 2026, la București, Conferința anuală a Academiei Europaea.** Este un eveniment fără precedent atât din punct de vedere instituțional, cât și din punct de vedere simbolic. Este, din punctul de vedere al evoluției civilizației române moderne, un moment de mare semnificație, un moment pe care, în calitate de istoric, mă simt foarte emoționat să-l anunț public.

În sfârșit, există un motiv suplimentar pentru care consider că ședința de astăzi a Academiei și anunțurile făcute astăzi au o importanță simbolică și instituțională națională foarte mare. Acest motiv suplimentar este dat de faptul că în spatele acestui demers, sau ale acestei serii de demersuri ale Academiei Române, se află o concentrare de forțe naționale din domeniul academic, universitar, intelectual și cultural fără precedent.

Așa cum am spus deja, perioada începând din mai 2024 până la marea conferință internațională din martie 2025 și până la sfârșitul anului 2025,

va fi marcată de o serie de evenimente de factură și dimensiuni diferite, unite însă prin tema comună a naturii, evoluției și destinului istoric al civilizației române moderne în contextul evoluției și destinului istoric al civilizației europene și occidentale moderne.

Pentru a vă da în mod direct, nemijlocit o imagine cu privire la magnitudinea acestei concentrări de forțe, mă voi limita la a vă citi simpla listă de instituții și organizații care și-au anunțat participarea, precum și inițiativele pe care le așază în această succesiune de evenimente publice.

ACADEMIA ROMÂNĂ, Secția de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie

• **Eveniment:** Identitatea națională și criza sistemelor de guvernare în secolul 21

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

• **Eveniment:** „Un secol de economie românească”

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

• **Eveniment:** Lovinescu și lovinescianismul: Reinterpretări și reevaluări la centenarul *Istoriei civilizației române moderne* de E. Lovinescu

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, CLUJ-NAPOCA și REVISTA DILEMA

• **Eveniment:** Sincronismul lovinescian: Implicații pentru paradigmele psihoculturale ale României

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI SUB PATRONAJUL CASEI REGALE

• **Eveniment:** Colocviul Regal VII, Sincronisme: România și Europa

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA și MUZEUL NAȚIONAL AL LITERATURII ROMÂNE

• **Eveniment:** Civilizația română modernă: perspective istorice și literare

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE și MUZEUL NAȚIONAL AL LITERATURII ROMÂNE

• **Eveniment:** Civilizația română în dezbatere: Starea lumii românești 1918–1944, tradiție și modernitate

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ și MUZEUL NAȚIONAL AL LITERATURII ROMÂNE

• **Eveniment:** Identitatea civilizației române moderne văzută din afara granițelor României

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

• **Eveniment:** E. Lovinescu, *Istoria civilizației române moderne*. Efecte de ecou

UNIUNEA SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

• **Eveniment:** E. Lovinescu și contemporanii săi

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

• **Eveniment:** Synchronism

MUZEUL NAȚIONAL AL LITERATURII ROMÂNE

• **Eveniment:** Avangarda românească, avangardă europeană: Perspective moderne, post-moderne și post-umane

KPMG și UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

• **Eveniment:** Funcționalism, modernizare și transformările ordinii socio-economice europene: David Mitrany și opera sa

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

• **Eveniment:** Fuga de competiție. Instituții și instituționalism în România modernă

MUZEUL NAȚIONAL AL LITERATURII ROMÂNE

• **Proiect 1:** Reeditare a unei ediții bibliofile a *Istoriei civilizației române moderne*

• **Proiect 2:** Caietele Centenarului: Perspective și evaluări la centenarul *ICRM*

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

• **Titlu serie:** Idei în Agora: Sincronism. Fațete ale modernismului român și european

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE

• **Eveniment:** Economia românească și marile transformări tehnologice globale: trenduri, provocări, scenarii

Aceste instituții și aceste evenimente reprezintă doar primul val. Am convingerea că, în perioada imediat următoare, alte organizații și instituții se vor alătura acestei inițiative naționale. De exemplu, recent s-au alăturat Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului.

Vreau să închei prin a mulțumi tuturor celor implicați în acest proiect fără precedent. Scriem acum împreună o pagină de istorie intelectuală românească și pregătim terenul pentru alta, care se deschide către viitor.

În calitate mea de istoric, spun toate acestea cu emoția dată de conștiința faptului că, iată, construim împreună ceva cu totul unic și special. Încercăm să redefinim și recalibrăm împreună proiectul național românesc în raport cu noile circumstanțe ale mileniului trei. Este o sarcină istorică pe care ne-o asumăm, este o sarcină istorică pe care Academia Română este hotărâtă să o ducă până la capăt alături de dumneavoastră.

Să fie totul într-un ceas bun!